

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ „Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Соціологія релігії
(назва навчальної дисципліни)

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

(для студентів 4-го курсу спеціальності 054 Соціологія)

Укладач:
к. філос. наук Гайналь Т.О.

Івано-Франківськ
2017

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Соціологія релігії як наукова дисципліна

1. Предмет соціології релігії: мета, завдання, сфера досліджень.
2. Специфіка соціологічного вивчення релігії.
3. Методологічні та міждисциплінарні проблеми соціології релігії.

Тема 2. Формування соціології релігії як наукової дисципліни.

1. Структурні елементи релігії в соціологічній концепції Е.Дюркгейма.
2. М.Вебер про релігію як соціальний інститут.
3. Функціоналізм та структуралізм в соціології релігії:
 - А) релігія як система „підтримання зразків” у Т.Парсонса;
 - Б) типологія функцій релігії в суспільстві та їх характеристика (Р.Мертон);
 - В) функціоналістська інтерпретація релігії в Б.Маліновського.

Тема 3. Сучасні напрямки в соціології релігії.

1. Теорія конфлікту в сучасній соціології релігії.
2. Феноменологічний напрям у соціології релігії (П.Бергер, Т.Лукман).
3. Системний підхід Н.Лумана в інтерпретації взаємодії релігії та суспільства.
4. Соціологія масової релігійної свідомості (Ч.Глок, Р.Старк).
5. Релігія в посттоталітарних суспільствах (І.Боровік, В.Єленський).

Тема 4. Релігія і форми її організації.

1. Типологія релігії за соціальним суб'єктом.
2. Типи релігійних спільнот.
3. Церква та секта як соціальне вираження релігійної ідеї.
4. Інституціоналізація релігії. Становлення релігії як „рутинізація харизми” (М.Вебер).

Тема 5. Релігія та суспільство.

1. Взаємовпливи та взаємодії релігії та політики як соціальних інститутів.
2. Економіка та релігія.
3. Релігія та сім'я. Сексуальність, гендер та релігія.

Тема 6. Релігія та соціальна стратифікація.

1. Релігійна детермінація соціальної нерівності.
2. Християнство та соціальна нерівність.
3. Релігія та соціальна мобільність в суспільстві.

Тема 7. Соціологічне дослідження релігійності

1. Поняття релігійності.
2. Критерії та ознаки релігійності.
3. Релігійна ситуація: поняття та динаміка. Критерії детермінації сучасного стану релігійності.

4. Дослідження секуляризації в соціології релігії.

Тема 8. Майбутнє релігії

1. Зміна традиційного образу та функцій релігії.
2. Вплив релігії на сучасне суспільство (локальний, регіональний, глобальний рівень).
3. Масштаби та соціальне значення сучасних типів нерелігійної свідомості.

Тема 9. Особливості сучасної релігійності в українському суспільстві.

1. Стан дослідження проблем релігійності та церкви в Україні.
2. Характеристика носіїв релігійності в сучасній Україні.
3. Релігійність в системі цінностей та життєвих пріоритетів українця.

САМОСТІЙНА ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Тема 1. Соціологія релігії як наукова дисципліна

Підготовка доповідей: „Проблема інтегрованості соціологічних теорій релігії в контекст соціально-філософського та релігієзнавчого знання”, „Сладність та умовність класифікації соціологічних теорій релігії”, „Проблеми релігії у спадщині англійської антропологічної школи (Е. Тейлор, Дж. Фрезер)”, „Психологічні концепції релігії (З. Фройд, К.-Г. Юнг, Е. Фром)”.

Тема 2. Формування соціології релігії як наукової дисципліни

Підготовка доповідей: „Тотемізм як первісна релігія”, „Соціальні функції жертвоприношень”, „Пророк і пророцькі релігії”, „Релігія як символічна система”.

Тема 3, 4. Сучасні напрямки в соціології релігії. Релігія і форми її організації

Робота з першоджерелами: Дюркгейм Э. Коллективный ритуал / Э. Дюркгейм // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996; Вебер М. Хозяйственная этика мировых религий. Попытка сравнительного исследования в области социологии религии. Введение / М. Вебер // Избранное. Образ общества. – М.: Юрист, 1994. – С. 43-77; Малиновский Б. Искусство магии и религии / Б. Малиновский // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996.

Тема 5. Релігія та суспільство

Підготовка доповідей: „Чернечі ордени як релігійні спільноти”, „Новітні релігійні рухи та особистість”, „Секти та суспільство”, „Секти та новітні релігійні рухи: проблема визначення та статусу”.

Тема 6. Релігія та соціальна стратифікація

Підготовка до семінарського заняття. Робота з першоджерелами: 1. Бергер П. Религиозный опыт и традиция / П. Бергер // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 212 – 228.

2. Белла Р. Основные этапы эволюции религии в истории общества / Р. Белла // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 370 – 376.

3. Парсонс Т. Современный взгляд на дюркгеймову теорию религии / Т. Парсонс // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 170-190.

Тема 8. Майбутнє релігії

Підготовка до семінарського заняття. Підготовка до семінарського заняття. Підготовка доповідей: „Прояви та суперечливі наслідки секуляризації сучасного суспільства”, „Наслідки десакралізації сучасного світу”. Робота з першоджерелами: Белла Р. Религиозный индивидуализм и религиозный плюрализм / Белла Р. // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 376 – 389; Белл Д. От священного к светскому / Д. Белл // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 389. – 392.

Рекомендована література

Базова

1. Ерышев, А. А. Социология религии [Текст]: учеб. пособие / А. А. Ерышев, Н. П. Лукашевич. – К. : МАУП, 1999. – 120 с.
2. Хоронжий, А. Г. Соціологія релігії [Текст]: навч. посібник / А. Г. Хоронжий. – Рек. МОН. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 170 с. – (Вища освіта в Україні).

Допоміжна література

1. Белл Д. Культурные противоречия капитализма / Д.Белл // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 699-703.
2. Белла Р. Социология религии / Р. Белла // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 190-194, 665-677.

3. Бергер П. Еретический императив / П. Бергер // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 339 - 364.
4. Бергер П. Социальное конструирование реальности / Бергер П., Лукман Т. - М.: Медиум, 1995. – 323 с.
5. Булгаков С.Н. Народное хозяйство и религиозная личность / С.Н. Булгаков // Соч.: В 2 т. - М.: Наука, 1993. Т.2. - С. 348-367.
6. Бурдые П. Начала / П. Бурдые - М., 1994. С. 133-140, 147-155.
7. Вах И. Социология религии / И. Вах // Социология религии: классические подходы/ Сост. М.П. Гапочка, Ю.А. Кимелев. – М., 1994. – С. 212 – 259.
8. Введение в общее религиоведение: Учебник / Под ред. проф. И.Н. Яблокова. – М.: Книжный дом «Университет», 2001.
9. Вебер М. Наука как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения. - М.: Прогресс, 1990. - С.707-735.
10. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма / М. Вебер // Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990. - С. 44-272.
11. Вебер М. Социология религии (Типы религиозных сообществ) / М. Вебер // Избранное. Образ общества. - М.: Юрист, 1994. - С. 78-308.
12. Вебер М. Теория ступеней и направлений религиозного неприятия мира / М. Вебер // Избранное. Образ общества. - М.: Юрист, 1994. С. 7-42.
13. Вебер М. Хозяйственная этика мировых религий. Попытка сравнительного исследования в области социологии религии. Введение / М. Вебер // Избранное. Образ общества. – М.: Юрист, 1994. – С. 43-77.
14. Веремчук, В. И. Социология религии [Текст] : учебное пособие / В. И. Веремчук. - М. : Юнити-Дана, 2004. - 254 с.
15. Гараджа В.И. Религиоведение / В.И. Гараджа – М.: Аспект Пресс, 1995.
16. Гараджа В.И. Социология религии / В.И. Гараджа // Социология в России / Под ред. В.А. Ядова. – М.: Ин-т социологии РАН, 1998. Гл.18.
17. Гараджа В.И. Социология религии: Учеб. пособие / В.И. Гараджа – М.: ИНФРА-М, 2005. - 348 с.
18. Гидденс Э. Социология Э. Гидденс - М.: Эдиториал УРСС, 1999. Гл. 14.
19. Глок Ч. Социология религии / Ч. Глок // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 339.
20. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда / Э. Дюркгейм. - М.: Канон, 1996.

21. Дюркгейм Э. Элементарные формы религиозной жизни / Э. Дюркгейм // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 111 -145, 438-441, 469-471.
22. Зарубина Н.Н. Социокультурные факторы хозяйственного развития: Вебер и современные теории модернизации / Н. Н. Зарубина - СПб., 1998.
23. Зиммель Г. К социологии религии / Г. Зиммель // Избранное: В 2 т. - М., 1996. - С. 618-635.
24. Зиммель Г. Религия. Социально-психологический этюд. Проблема религиозного положения / Г. Зиммель // Избранное: В 2 т. - М., 1996. Т.1. - С. 545-605, 651-661.
25. История религии : Учебник для вузов. Т.1 / Под общ. ред. И.Н. Яблокова. - 2-е изд., испр. и доп. - М. : Высшая школа, 2004. - 464с.
26. История религии : Учебник для вузов. Т.2 / Под общ. ред. И.Н. Яблокова. - 2-е изд., испр. и доп. - М. : Высшая школа, 2004. - 676с.
27. Йингер Дж. Социологический взгляд на религию / Дж. Йингер // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. -М., 1996. - С. 161-170.
28. Кокс Х. Мирской град. Секуляризация и урбанизация в теологическом аспекте / Х. Кокс. - М., 1995.
29. Леви-Стросс К. Структурная антропология / К. Леви-Стросс. - М., 1983. - С. 147-215.
30. Малиновский Б. Магия, наука и религия / Б. Малиновский. - М.: Рефл бук, 1998.
31. Маннгейм К. Диагноз нашего времени / К. Мангейм. - М., 1994. - С. 503-562.
32. Мертон Р. Явные и латентные функции / Р. Мертон // Американская социологическая мысль: Тексты / Под ред. В.И. Добренкова. - М.: Издание Международного Университета Бизнеса и Управления, 1996. - С. 379-448.
33. Московичи С. Машина, творящая богов / С. Московичи. - М.: Центр психологии и психотерапии, 1998. – 560 с.
34. Мосс М. Социальные функции священного / М. Мосс. – СПб: Евразия, 2000 – 448 с.
35. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс. - М.: Аспект Пресс, 1998. Гл. 2-5.
36. Парсонс Т. Современный взгляд на дюркгеймову теорию религии / Т. Парсонс // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии / Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 170-190.
37. Рэдклифф-Браун А. Табу / А. Рэдклифф-Браун // Структура и функция в примитивном обществе: Очерки и лекции. - М.: Восточная лит. РАН, 2001. Гл. 7, 8.
38. Самыгин С.И. Религиоведение: социология и психология религии. / С.И. Самыгин, В.И. Нечипуренко, И.Н. Полонская. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.

39. Смелзер Н. Социология / Н. Смелзер. - М.: Феникс, 1994.- Гл. 15.
40. Сорокин П. Главные тенденции нашего времени / П. Сорокин. - М., 1997. Гл. 1, 4.
41. Сорокин П. Социокультурная динамика / П. Сорокин // Человек. Цивилизация. Общество. - М.: Политиздат, 1992. - С. 425-504.
42. Трельч Э. Религия, хозяйство, общество / Э. Трельч // Социология религии: классические подходы / Сост. М.Н. Гапочка, Ю.А. Кимелев. - М., 1994. - С. 162-170.
43. Трельч Э. Социальные учения христианских церквей и групп / Э. Трельч // Религия и общество: Хрестоматия по социологии религии/ Сост. В.И. Гараджа, Е.Д. Руткевич. - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 226-238.
44. Тэрнер В. Символ и ритуал / В. Тернер. - М., Наука, 1983. - 277 с.
45. Уайт Л. Государство-Церковь / Л. Уайт // Антология исследований культуры. - СПб.: Университет, 1997. Т.1. - С. 285-314.
46. Фрейд З. Будущее одной иллюзии / З. Фрейд // Сумерки богов. - М.: Политиздат, 1989. - С. 94-142.
47. Фрейд З. Тотем и табу: Психология первобытной культуры и религии / З. Фрейд. - СПб.: Алетейя, 2000.
48. Фромм Э. Психоанализ и религия / Э. Фромм // Сумерки богов. - М.: Политиздат, 1989. -С. 143-221.
49. Хабермас Ю. Модерн - незавершенный проект / Ю. Хабермас // Хрестоматия по культурологии: Учеб. пособие / Под ред. А.А. Радугина. - М.: Центр, 1998. - С. 451-466.
50. Шюц А. Формирование понятия и теории в общественных науках / А. Шюц // Американская социологическая мысль: Тексты / Под ред. В.И. Добренкова. - М.: Издание Международного Университета Бизнеса и Управления, 1996. - С. 481-496.

15. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Інституту філософії Національної академії наук України: <http://www.filosof.com.ua/index.htm>
3. Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника: <http://lib.pu.if.ua/>
4. Офіційна сторінка сайту „ПлатонаНет. Філософія без границь”: <http://platonanet.org.ua/>
5. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника: <http://www.lsl.lviv.ua/>
6. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І.Я. Франка: <http://www.lib.if.ua/>

7. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка:
<http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
8. Наукова бібліотека Національного університету „Киево-Могилянська академія”:
<http://www.library.ukma.kiev.ua/>